

Asia: VM212:00/2018 VN/10384/2019

Lausuntopyyntö valtionavustushankkeessa (VM212:00/2018) toimivan järjestöjaoston väliraportista

1 Taustatiedot

Lausunnonantaja

Yhdistys

2 Järjestöjaoston alustavat ehdotukset ja selvityksen kohteet

1 Monivuotiset toiminta-avustukset (s. 14)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta.

Monivuotiset toiminta-avustukset tehostaisivat valtionavustusprosesseja ja parantaisivat yhdistysten talouden ja toiminnan ennakoitavuutta, jatkuvuutta ja strategisuutta. Lisäksi käytäntö vahvistaisi järjestöjen toiminnan suunnitelmallisuutta sekä laatua.

Keskeistä on huomioida tasapuolisuus ja se, että kaikkia resursseja ei niiden vähetessä kohdenneta pitkään rahoitusta saaneille tahoille, joka saattaa johtaa siihen, että uusille toimijoille ja toiminnoille ei riitä rahoitusta. Rahoituksen pitäisi mahdollistaa muuttuvassa toimintaympäristössä uudenlaisten ja innovatiivisten toimintojen kokeilemisen ja siten tukea järjestöjen roolia yhteiskunnallisten uudistusten aloittajina. Lisäksi järjestökentän näkemys paikallisella, maakunnallisella ja valtakunnallisella tasolla tulee huomioida toimintaympäristön muutoksia arvioitaessa. Paikallisesti ja maakunnallisesti toimivien yhdistysten ja niiden toimintaa tukevien verkostojärjestöjen asiantuntemus ihmisten arjesta ja järjestöjen asiakastyöstä rakentuu siellä missä työ tehdään. Avustuksen myöntäjän ja saajan välinen avoin keskustelu yhdistyksen pitkän ajan suunnitelmista ja siihen yhdistetyt monivuotiset toiminta-avustukset voisivat luoda pohjaa valtionavustuksen alaisten järjestöjen autonomisuuden lisäämiselle. Erityisen tärkeää on, että avustuksen saajien ja myöntäjien välillä on toimiva keskusteluyhteys ja avustuksen saajat ovat oikea-aikaisen ja tasapuolisen neuvonnan ja ohjauksen piirissä.

2 Valtionavustushakujen koordinointi (s. 15)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta

On kannatettavaa, että eri rahoitushakemuksiin liittyvää työmäärää voidaan näillä ehdotuksilla vähentää ja valtionavustushaku tukee johdonmukaista kokonaisuuksien rakentamista ja aikataulutusta.

3 Valtionavustusten digitaalinen haku ja raportointi (s. 15)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta

Ehdotuksessa katsotaan, että kaksi vuotta on riittävä siirtymäaika. Kuten Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta (KANE) painottaa, valtionavustushankkeessa on tiedostettava erilaisten yhdistysten edellytykset toimia digitaalisessa työympäristössä yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Digitaaliseen hakuun ja raportointiin siirryttäessä olisi ensiarvoisen tärkeää, että maakunnissa olisi tarjolla ohjausta ja tukea erilaisille ja erikokoisille järjestöille avustusten hakuun, toiminnan toteuttamiseen ja raportointiin. Tehtävä olisi luonteva maakunnallisille verkostojärjestöille. Laaja-alainen ohjaus ja tuki, jonka saamisen edellytyksenä ei ole jäsenyys valtakunnallisessa järjestössä, mahdollistaa myös pienempien yhdistysten ja järjestöjen osallistumisen valtionavustuspohjaisen toiminnan toteuttamiseen.

4 Valtakunnallisten keskusjärjestöjen rooli valtionavustustoiminnassa (s. 16)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry ehdottavat muutoksia. Satakunnan yhteisöt ry pitää tärkeänä, että valtionavustusten saantiin kehitetään menettelytapoja, jotka vähentävät avustuksen saantiin ja käyttöön liittyvää hallinnollista työmäärää.

Emme kannata avustusten jakamista valtakunnallisten keskusjärjestöjen kautta.

Kaikki yhdistykset eivät kuulu jäsenenä valtakunnallisiin järjestöihin ja tällaisia järjestöjä perustetaan enenevässä määrin. Järjestöjen kehittämistoiminnan tuloksellisuutta lisää se, että yksittäiset järjestöt ja yhdistykset saavat resurssia itsenäiseen kehittämistoimintaan.

On tärkeää turvata se, että maakunnissa on tarjolla ohjausta ja tukea erilaisille ja erikokoisille järjestöille avustusten hakuun, toiminnan toteuttamiseen ja raportointiin. Tehtävä olisi luonteva maakunnallisille verkostojärjestöille. Laaja-alainen ohjaus ja tuki, jonka saamisen edellytyksenä ei ole jäsenyys valtakunnallisessa järjestössä, mahdollistaa myös pienempien yhdistysten ja järjestöjen osallistumisen valtionavustuspohjaisen toiminnan toteuttamiseen.

Tulisi mieluummin rahoittaa monitoimijaisia maakunnallisia kokonaisuuksia, jotka voisivat toimia mm. luontevasti hyvinvointialueen kumppanina, eikä kohderyhmittäin siiloutuvia, epätasaisesti eri alueille jakautuvia kokonaisuuksia,

5 Rahapeliteuttoja jakavien ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistaminen (s. 17)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta

On kannatettavaa, että vertailun pohjalta voitaisiin luoda kaikkien edellä mainittujen ministeriöiden ehdoille yhtenäinen rakenne ja tulkinta. Tärkeää on myös järjestöjaoston ehdotus, että toimialan erityispiirteistä johtuvia perusteltuja haku-, myöntö-, käyttö- ja selvitysehtoja ei tarvitse sovittaa yhteen.

6 Valtionavustustoiminnan uusi toimintamalli (s. 18)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta

Uuden toimintamallin käyttöönotossa on ehdottomasti otettava huomioon avoimen hallinnon periaatteet. Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry katsovat, että uusi toimintamalli ja siihen liittyvä toimintakulttuurin muutos edellyttää alueellisten toimijoiden, mm maakunnallisten verkostojärjestöjen parempaa integraatiota ja osallisuutta yhteiseen valmisteluun. Näin valmistelussa tulisi kuulluksi alueellisten ja paikallisten sekä pienempien yhdistystoimijoiden ääni maantieteellisesti koko Suomen kattavasti ja kootusti.

7 Odottamattomien muutosten huomioon ottaminen (s. 18)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta

Järjestöjaoston ehdotus, että yhdistysten äkillisiä talous- ja toimintamuutoksia alettaisiin seurata kahden vuoden jaksolla on kannatettava. Aitojen kokeilujen ja tuloksekkaan kehittämistyön toteuttamisen edellytyksenä on se, että avustuksen saaja voi hankekauden aikana arvioida tavoitteen ja toimintojen tarkoituksenmukaisuutta ja tehdä tarvittaessa muutoksia resurssien ja toimintojen suuntaamisessa joustavasti. Tällä hetkellä STEA-rahoitteista kehittämistoimintaa hankaloittavat tiukat talous- ja toimintaohjeistukset.

8 Toiminnassa tapahtuvien olennaisten ja/tai odottamattomien muutosten ilmoittaminen (s. 19)

-

9 Yhdistysten talouden ja toiminnan raportointi (s. 19)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta

Järjestöjaosto esittää, että Valtionavustushankkeessa yhdenmukaistettaisiin talouden ja valtionavustuksella rahoitettavan toiminnan raportointia. Kannatettavaa on, että arvioinnin painopiste siirrettäisiin jälkikäteen tehtävästä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnista valtionavustustoiminnan systemaattiseen ennakointiin, seurantaan ja jatkuvaan kehittämiseen. Jatkuva avoin vuoropuhelu avustuksen myöntävän tahon kanssa tukee raportointia ja arviointia.

Tarkoituksenmukaista ei ole, että käytön selvittämiseen ja tuloksellisuuden raportointiin menee enemmän aikaresursseja kuin itse toimintaan. Tämä on myös eriarvoistavaa, sillä pienillä toimijoilla ei ole erikseen resursoida henkilöitä tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointiin. Alueille resursoidut neuvonta- ja tukiorganisaatiot voisivat tukea ja neuvoa paikallisia toimijoita talouden ja toiminnan raportointiin ja arviointiin liittyvissä kysymyksissä.

10 Yhdistysten osallisuus ja vaikuttaminen (s. 20)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta selvityksen laatimisesta

Järjestöjaoston raportin mukaan yhdistykset kaipaavat valtionavustusten hakijoiden ja myöntäjien viestintää ja vuorovaikutusta sekä vaikuttamismahdollisuuksia. Järjestökyselyn ja kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE) verkkokyselyn perusteella yhdistykset haluavat vaikuttaa kansalaisyhteiskuntaa koskevan lainsäädännön uudistamiseen ja valtionavustustoiminnan kehittämiseen. Lainsäädäntömuutosten vaikutuksia on arvioitava myös kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta. Osa yhdistyksistä kokee yhteiskuntavaikuttamiseen ja

vaikuttajaviestintään liittyvää eriarvoisuutta, kuten resurssien puutetta. Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry yhtyvät tähän näkemukseen ja painottavat, että kansalaisyhteiskunnan keskeinen osa, paikallis- ja piiriyhdistykset eivät ole riittävällä tavalla päässeet osallistumaan yhteiseen vuoropuheluun ja vaikuttamiseen. Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta on v 2020 perustettu toimitelmin, joka tulee ottaa mukaan yhteiseen kehittämis- ja vaikuttamistoimintaan kattavamman osallisuuden ja koko Suomen käsittävän vuoropuhelun varmistamiseksi. Tämä on linjassa Oikeusministeriön Kansalaisyhteiskunnan tila – ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa –loppuraportin suosituksen kanssa, jossa ehdotetaan varmistettavaksi, että kaikilla Suomen alueilla on kansalaistoimintaa tukeva ja yhteisiä resursseja koordinoiva taho.

11 Valtionavustushakemusten ja -selvitysten käsittely tiimeissä (s. 21)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry tähdentävät, että avustuksen hakijoiden oikeusturva on vahvempi, mikäli avustushakemuksia käsittelee useampi henkilö. Tämä ei saa kuitenkaan lisätä käsittelyaikoja ja tuoda hakemusmenettelyyn lisäbyrokratiaa.

12 Yleisavustusten ja erityisavustusten arviointikriteerit (s. 21)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry yhtyvät järjestökyselyssä esille nousseeseen näkemukseen, että valtionavustusten käyttötarkoitukset eivät ole aina selkeitä.

Yhdistykset saattavat hakea niin yleisavustusta kuin erityisavustustakin samankaltaiseen toimintaan, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. Neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry pitävät hyvänä, että valtionavustusten käyttötarkoitukset määriteltäisiin selkeillä kriteereillä ja määriteltäviä käyttötarkoitusta voitaisiin selkeyttää erityisohjeilla tai päätöskohtaisilla ohjeilla.

Yhdistysten säännöllisesti toistuvan toiminnan pääasiallinen valtionavustus olisi yleisavustus tai kohdennettu yleisavustus. Erityisavustukset myönnettäisiin sen sijaan uusien toimintamallien ja -menetelmien tavoitteelliseen kokeilemiseen ja kehittämiseen.

13 Yhteiset vastuullisuuskriteerit (s. 22)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry ovat samaa mieltä kuin suuri osa järjestökyselyyn vastanneista, että valtionavustusten myöntämisen kriteereinä voidaan käyttää tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestäväen kehityksen edistämistä. Lisäksi täytyy varmistaa avustusten jakautuminen alueellisesti tasa-arvoisesti.

14 Varainhankinta ja rahoituslähteiden yhteensovittaminen (s. 22)

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat ehdotusta

Yhdistysten omarahoituksen hankinta lisää niiden autonomisuutta ja riippuvuutta julkisista rahoituksista. Julkisten avustusten epävarmuus lisää yhdistysten tarvetta ja painetta monipuolistaa rahoituspohjaansa ja kehittää varainhankintaa. Valtionavustusta saavat yhdistykset saattavat olla tilanteessa, jossa avustusten ehdot estävät varainhankinnan ja talouspohjan laajentamiseen liittyvän kehittämistyön.

Valtionavustuksia hakevia yhdistyksiä halutaan kannustaa kehittämään varainhankintaansa taloudellisten toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Valtionavustushankkeessa selvitetään, miten yhdistysten toimintojen erilaisia rahoituslähteitä voitaisiin sovittaa yhteen. Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry pitävät tärkeänä, selvityksen lähtökohtaa, että yhdistyksen tulot eivät vähentäisi yleisavustusta tai kohdennettua yleisavustusta, vaan tulot otettaisiin pääsääntöisesti huomioon positiivisesti harkittaessa ja myönnettäessä avustusta, jos järjestön toiminta on ollut tuloksellista.

Järjestökyselyn perusteella yli puolella yhdistyksistä on toimintaa, jonka ne rahoittavat omalla rahoituksella valtionavustusten asemesta. Noin puolet järjestökyselyyn vastanneista toivoo, että ulkopuolinen panostus, kuten vapaaehtoinen talkootyö, otettaisiin huomioon valtionavustusta myönnettäessä. Nykyisin käytäntö vaihtelee ja maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry pitävät tärkeänä, että tähän luodaan yhdenmukaiset käytännöt.

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat sitä, että järjestöjaosto selvittää lisää yhdistysten toimintojen rahoituslähteiden yhteensovittamisen mahdollisuuksia. Siiloutumista kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja sotejärjestöjen käytännön toiminnan välillä alueilla ja paikallisesti tulee, ja voidaan ehkäistä rahoituksen siiloja purkamalla.

15 Taloustarkastajan tehtävä (s. 23)

-

3 Järjestöjaoston väliraportti ja valtionavustustoiminta

Järjestöjaoston väliraporttia koskevat yleiset huomiot

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja satakunnan yhteisöt ry näkevät tämän keskustelun tärkeäksi ja toivovat, että maakunnallisten verkostojärjestöjen neuvottelukunta pääsee osalliseksi keskusteluihin tulevaisuudessa.

Valtionavustustoimintaa koskevat yleiset huomiot

Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta ja Satakunnan yhteisöt ry kannattavat Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020 – luvun Suomessa toimenpidesuosituksista maakunnallisten verkostojärjestöjen rahoituksen järjestämistä jaetusti kaikilta järjestöjä rahoittavilta ministeriöiltä (ainakin STM ja OKM), jotta käytännön toiminnan kannalta keinotekoinen raja sote- ja muiden hyvinvointia edistävien järjestöjen tukemisesta poistuu (vrt. STEAn rajaukset). Tämä vahvistaisi eri yhdistysten yhteistyötä ja sen rakentumista hyvinvointialueiden ja kuntien kanssa yhteistyössä alueilla ja ratkaisisi tässä raportissa aiemmin määriteltyjä ongelmia mm. järjestöjen osaamisessa.

Valtionavustuksissa tulee huomioida tulevaisuudessa aiempaa vahvemmin avustusten tasaisempi alueellinen jakautuminen.

Valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamista koskevat ehdotukset järjestöjaostolle valmistelun jatkamiseksi

-

Karjalainen Milja
Satakunnan yhteisöt ry